

2021-099

Archeologienota Ramskapelle Hemmestraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

6-5-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Hemmestraat te Ramskapelle (deelgemeente van Nieuwpoort, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Deze archeologienota is een herwerking van de bekrachtigde archeologienota met ID-nummer 8636, die op zijn beurt zelf al een herwerking was van de bekrachtigde archeologienota met ID-nummer 7112. Omdat na de bekrachtiging van de archeologienota met ID 8636 de ontwerpplannen gewijzigd zijn en het projectgebied wat is uitgebreid, dient er een nieuwe archeologienota opgesteld te worden. Deze verschilt inhoudelijk amper van de archeologienota met ID 8636, ook de projectcode is behouden

Het plangebied is 7256m² groot en kent een langgerekte, zuidwest-noordoost georiënteerde vorm. Het overgrote deel van het plangebied is momenteel braakliggend, het uiterste westelijke deel is in gebruik als tuin. Het terrein wordt in het zuiden begrensd door woningen en tuinen langsheen de Hemmestraat, in het oosten en noorden bevinden zich landbouwgronden, in het westen zijn tuinen van woningen langsheen de Ramskapellestraat gelegen. Het terrein is toegankelijk via een doorgang in het zuidwesten, die aansluit op de Hemmestraat. Volgens de kadasterkaart bevindt er zich een waterplas centraal in het noorden van het plangebied, op de meest recente luchtfoto is deze evenwel niet te herkennen.

Het plangebied is gelegen langsheen de noordzijde van de Hemmestraat, ten noordwesten van de dorpskerk van Ramskapelle. De gehele dorpskern werd verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ook op het terrein hadden de oorlogshandelingen hun invloed, getuige hiervan zijn een loopgraaf en een dubbele prikkeldraadversperring aan de voorzijde ervan die zijn aangegeven op een loopgravenkaart van 1917 en op luchtfoto's. Deze structuren bevonden zich in de Belgische/geallieerde sector; de frontlijn lag zo'n 150m naar het oosten, ter hoogte van de spoorlijn Nieuwpoort-Diksmuide, met ten oosten ervan de geïnuundeerde IJzervlakte. Eind 18de eeuw en gedurende de 19de eeuw was het terrein onbebouwd, behalve misschien 1 of 2 kleine gebouwtjes in het westen. In de periode 2015-2016 vonden er volgens de luchtfoto's grootschalige grondwerken plaats op het plangebied.

Er kan min of meer gesteld worden dat het plangebied een komvorm kent, met een centrale laagte en hogere zones in het oosten, zuiden en westen. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als kunstmatige gronden: voor het grootste gedeelte uitgeveende gronden, en in het westen en het zuiden bebouwde zones.

Er vond in de omgeving van het plangebied nog geen archeologisch onderzoek plaats, wat maakt dat de archeologische verwachting eigenlijk ongekend is. Archeologische sporen die dateren van voor de Eerste Wereldoorlog zijn echter zo goed als zeker niet meer te verwachten op het grootste deel van het terrein: de lager gelegen ligging van de westelijke helft van het terrein en de aanduiding als uitgeveende gronden duiden er op dat de bodem in het verleden tot op aanzienlijke diepte is

omgewoeld, alleszins tot op een diepte lager dan een relevant archeologisch niveau. Het is onwaarschijnlijk dat er zich na de ontvening nog bewoning ontwikkelde op deze lagere gebieden, daarvoor zijn deze lage, natte gronden niet geschikt. Ook de verwoestingen/bombardementen tijdens WO I zullen hun impact gehad hebben op de bodem voor de oudere periodes pre-WOI. De kans dat de gekende WO I-structuren goed bewaard zijn, is echter ook klein. De loopgraafstructuur werd bovengronds aangelegd en voorzien van een brede wal aan de vijandelijke zijde. Gezien de loopgraaf zo goed als geen ingreep in de bodem heeft teweeg gebracht, zal deze niet langer archeologisch waarneembaar zijn. Prikkelraadversperringen zijn oppervlakkige structuren, deze zullen eveneens geen archeologische sporen hebben nagelaten.

Binnen de verkavelingsgrens worden de groenaanplantingen gerooid. Het terrein zal verkaveld worden in 16 bouwloten voor open en gesloten bebouwing, met achterliggende tuin. De woningen worden ontsloten door een nieuw aan te leggen wegenis die aansluit op de bestaande toegangsweg in het zuidwesten en verbinding geeft met de Hemmestraat. Onder de wegenis wordt een riolering aangelegd. Langs de wegenis worden gegroepeerd enkele parkeerplekken en garages opgetrokken. In het westen wordt naast de wegenis een wadi uitgegraven. Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden: het bouwrijp maken van de percelen, allerhande werfverkeer, het aanleggen van wegenis, nutsvoorzieningen en -leidingen en de wadi, het optrekken van de woningen, de omgevingsaanleg en het inrichten van de tuinen kennen een diepe impact in de bodem.

De archeologische verwachting van het terrein is ongekend. Er hebben echter al heel wat grondversturende activiteiten plaatsgevonden op het grootste gedeelte van het plangebied: ontvening, bombardementen tijdens de Eerste Wereldoorlog en recente grondwerken. Verder onderzoek naar de gekende WO I-structuren is wegens hun oppervlakkige ingreep in de bodem niet zinvol en zal niet leiden tot nuttige kenniswinst. De precieze aard van de werken in 2015-2016 kon niet achterhaald worden, maar ook deze zullen ongetwijfeld invloed gehad hebben op de bodem en zullen de laatste sporen van de oppervlakkige aangelegde loopgraaf (indien nog bewaard) vernield hebben. De enige zone binnen het plangebied die mogelijk minder verstoord is, is de westelijke tuinzone. Deze heeft een oppervlakte van 897m². Een verder vooronderzoek op dergelijke beperkte locatie, buiten stadscontext, die als kunstmatige grond is gekarteerd op de bodemkaart en waar WO I-bombardementen hebben plaatsgevonden, lijkt weinig zinvol. Op basis van bovenstaande gegevens kan besloten worden dat de kans klein is dat er nog relevant archeologisch erfgoed aanwezig is op het plangebied, en dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Dit onderzoek zou meer vragen oproepen dan beantwoorden.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.